

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr ⁴⁴¹ LUBUSKIE

1. Obiekt

zoning. ob.
KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. DZIECIĄTKA JEZUS

2. Czas powstania
1899 r

3. Miejscowość
CHOMĘTOWO

4. Adres Chomętowo
66-520 Dobiegniew

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo **gorzowskie**

gmina **Dobiegniew**

pow. STRZELCE-DZIEDENIAŃ

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Hermsdorf /do 1945 r/

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo **zielonogórskie**

powiat **Strzelce Krajeńskie**

8. Właściciel i jego adres

**Diecezja Zielonogórsko-
gorzowska
65-508 Zielona Góra
ul. Kilińskiego 3**

9. Użytkownik i jego adres

**Parafia p.w. św. Józefa
w Dobiegniewie
66-520 Dobiegniew
ul. Staszica**

10. Rejestr zabytków

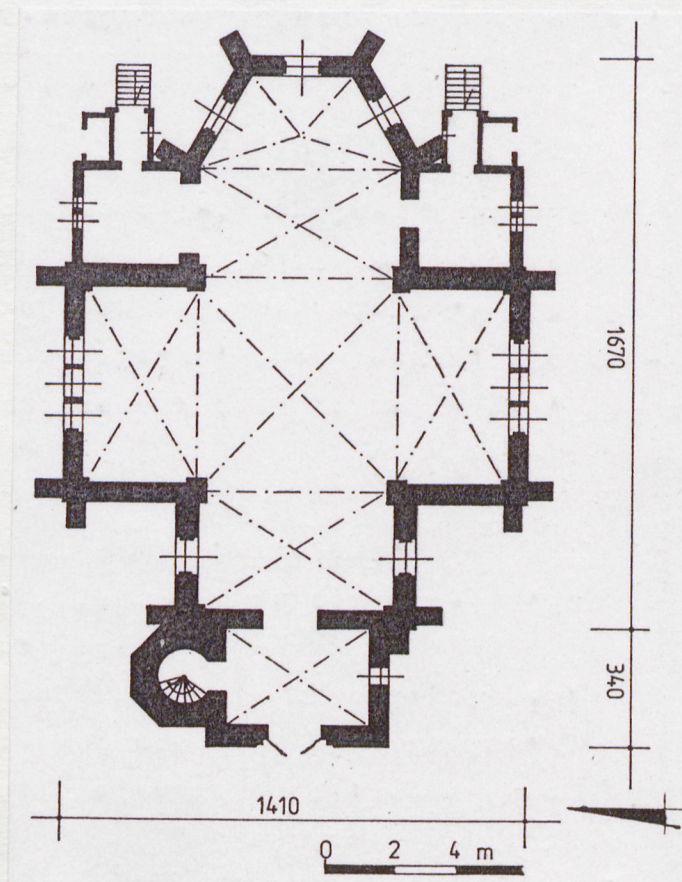
Nr **L-133/A** data **26.02.2004**

1.

kon. XIX w.

O r i e n t a c j a

CHOMĘTOWO to niewielka wieś sołecka położona w półn-wschodniej części woj. gorzowskiego, oddalona ok. 6 km na połud-zachód od Dobiegniewa /siedziby UMIG/ i ok. 35 km od Gorzowa Wlkp. Sąsiednie miejscowości to: od północy /3 km/ Kolsk; od półn-wschodu /3 km/ Osiek; od zachodu /3 km/ Pielice. Wieś usytuowana przy lokalnej drodze, łączącej Chomętowo z Dobiegniewem, bezpośrednio po półn-zachodniej stronie jez. Osiek.

Układ przestrzenny o założeniu owalnicowym, wytyczonym na osi SWW-NEE, z wrzecionowatym nawsiem i dwiema, łukowato wygiętymi pierzejami.

S y t u a c j a

KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. DZIECIĄTKA JEZUS zlokalizowany jest pośrodku wsi, we wschodniej części nawsia. Działka kościelna niewielka, wieloboczna, ulokowana na kilkumetrowym wyniesieniu terenu, ogrodzona metalową siatką. Kościół posadowiony pośrodku działki, stanowi jedyny element kubaturowy zabudowy parceli. Wejście na teren działki od północy przez 1-skrzydłową furtkę i od południa przez 2-skrzydłową bramę.

M a t e r i a ł, t e c h n i k a, k o n s t r u k c j a:

Posadowienie - budynek osadzony na kamienno-ceglanych ławach fundamentowych, zagłębionych w grunt na ok. 350 cm. Cokół z kamienia łamanego, zwieńczony jedną warstwą cegieł ułożonych główkowo na zrąb, o wys. 40-70 cm.

Ściany - obwodowe murowane z cegły ceramicznej /wiązanie krzyżowe/, nietynkowane, o grubości ok. 50 cm /nawa i transept/ i 35 cm /pastoforia/. Od wewnątrz ściany pokryte tynkami wapienno-glinianymi i malowane farbami klejowymi, za wyjątkiem węgarów, podokienników, służek, łuków i żeber.

Stropy - nawa i transept nakryte sklepieniem krzyżowo-żebrowym, z nietynkowa-

CHOMĘTOWO to wieś o metryce średniowiecznej, założona w 2 poł. XIII w.

W 1326 r wieś zniszczona przez wojska Władysława Łokietka, a w 1333 r przez Ostenów z Drezdenka. W 1337 r własność /lenno rycerski Henningusa z rodu Kremtzw.

W 1374 r zamek w Chomętowie należał do margrabiego, a następnie do rodziny von Papstein i von der Borne z Ługów.

Na pocz. XVw panowie Zadow z zamku w Chomętowie nabyli od cystersów wieś Kolsk.

Za czasów krzyżackich zamek został przebudowany i był rezydencją wójta na Nową Marchię.

W latach 1456-65 wieś należała do Burcharda von Papstein.

W 1465 r dochody ze wsi Hermanzdorf otrzymała księżna pomorska Elżbieta.

Pod kon. XV w wieś przejęła rodzina von Brand. W 1493 r wspomniany był kościół parafialny pod patronatem Georga von Brand, a proboszczami byli - Johann

14. Kubatura ok. 1.500 m ³	15. Powierzchnia użytkowa zabudowy 207 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne kościół ewangelicki	17. Użytkowanie obecne kościół rzym-katolicki
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Po 1945 r w kościele chomętowskim zdemontowano organy. W l. 70-tych wymieniono drzwi frontowe oraz dokonano przekładki dachu. W l. 80-tych odmalowano wnętrze świątyni.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Ogólny stan techniczny budynku - dobry. Nieznaczne zawilgocenie ścian wnętrza, spowodowane nieszczelnym pokryciem dachowym.	
		20. Najpilniejsze postulaty Konserwatorskie Kościół filialny p.w. Dzieciątka Jezus stanowi dominantę układu przestrzennego, waloryzuje charakter krajobrazu kulturowego. Należy dążyć do zachowania bryły świątyni, kompozycji elewacji /ze szczególnym uwzględnieniem faktury ścian obwodowych, formy otworów okiennych i drzwiowych i ceramicznego pokrycia dachu/ oraz wnętrza, z ekspozycją ceramicznego sklepienia. Obiekt winien być wpisany do rejestru zabytków.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

Nr karty errat. 320

25. Opracował

tekst **mgr Waldemar Witek, 08.1994 r., BSIDK Sz-n**

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki

mgr Cezary Nowakowski, 07.1994 r., BSIDK Sz-n

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.

mgr Cezary Nowakowski, 03/06.1994r., BSIDK

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów

PSOZ w Gorzowie Wlkp.

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

22. Biblioteka

H.Berghaus, Landbuch der Mark Brandenburg und des Markgrafthums Nieder-Lausitz in der Mitte des 19 Jahrhunderts, Brandenburg 1856.

G.Dehio, Handbuch der Deutschen Kunstdenkmäler, Bd. II, Nordostdeutschland, 3 Auflage, Berlin 1926.

Jahrbuch für Brandenburgische Kirchengeschichte, Bd. 1-37, Berlin 1904-1942.

K.Mejerding de Ahna, Die Kirchenbücher der evangelischen Kirchen in der Provinz Brandenburg, /w:/ Archiv für Sippenforschung, 10:1933.

P. Schwartz, Die Kirchenbücher der Neumark, Landsberg 1900.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

Wojciech Kupczak
105/10/94
mgr Władysław Chrost

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Mapa sztabowa wsi Chomętowo /Hermsdorf/ z kon. XIX w - kserokopia wg. negatywu 2143/R i 2167/R z Prac. Fot. PKZ Szczecin.

27. Załączniki

4 wkładki szczegółowe

1. Miejscowość C H O M Ę T O W O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. DZIECIĄTKA JEZUS	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografie, plan sytuacyjny
-------------------------------------	---	--

c.d. rubr. nr 12

Nighemann, Nikolaus Meyger, Martin Milde.

Od XVI do XX w Chomętowo należało do rodziny von Brand, a od poł. XVII w łącznie z Osiekiem.

Po wojnie 30-letniej kościoły w Chomętowie i Osieku zostały przyłączone do parafii protestanckiej w Kolsku i stan ten utrzymał się do XX w. .

W 1718 r wieś liczyła 38 łanów metrykalnych, na których osadzonych było 7 chłopów, 5 zagrodników, pasterz i kowal; majątek liczył 15 łanów rycerskich i 16 łanów chłopskich.

W 1809 r wieś liczyła 17 łanów i obejmowała 9 chłopów, 8 zagrodników, 25 komorników i 1 rybaka.

W 1878 r Chomętowo i Osiek stały się majoratem, który objął pułkownik Eusebius von Brand; w owym czasie wybudowano dwór.

W 1939 r w Chomętowie mieszkało 57 rodzin chłopskich, 192 mieszkańców; w owym czasie majątek liczył ok. 2.000 ha. Istniejący obecnie kościół w Chomętowie wzniesiony został w 1899 r., jako fundacja rodziny von Brand. Jest to kościół murowany, o neogotyckiej formie architektonicznej, założony na planie krzyża równoramiennego /greckiego/ z prostopadłościenną, ceglana wieżą. 28.12.1947 r kościół poświęcony został jako świątynia katolicka p.w. Dzieciątka Jezus.

c.d. rubr. nr 13

nymi, ceglanymi żebrami i zwornikami; Od strony poddasza sklepienie pokryte warstwą zaprawy wapiennej.

Nad pastoforiami stropy drewniane, belkowe, wyprawione na gładko, z deskowym pułapem i podsufitką na matach trzciniowych. W obrębie wieży stropy drewniane, belkowe nagie. Nad piwnicą ceramiczne stropy na stalowych belkach. Wieżba dachowa /fot. 9/ o konstrukcji krokwiowo-płatwiowej, z krótkimi jętkami w miejscu skrzyżowania się nawy z transeptem; stopy krokwi osadzone na murłatach. Poszczególne wiązary wzmocnione masywnymi płatwiami pośrednimi oraz rozporami. Elementy więźby dachowej o mechanicznej obróbce, nie wykazują cech wtórnych.

Konstrukcja dachu wieży krokwiowo-jętkowa, z pojedynczą podporą stołcową; stopy krokwi osadzone na murłatach.

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 08.1994 r
(imię, nazwisko, data)

c.d. wkładka nr 2

Miejsce przechowywania negatywów: .....
PSOZ w Gorzowie Wlkp.

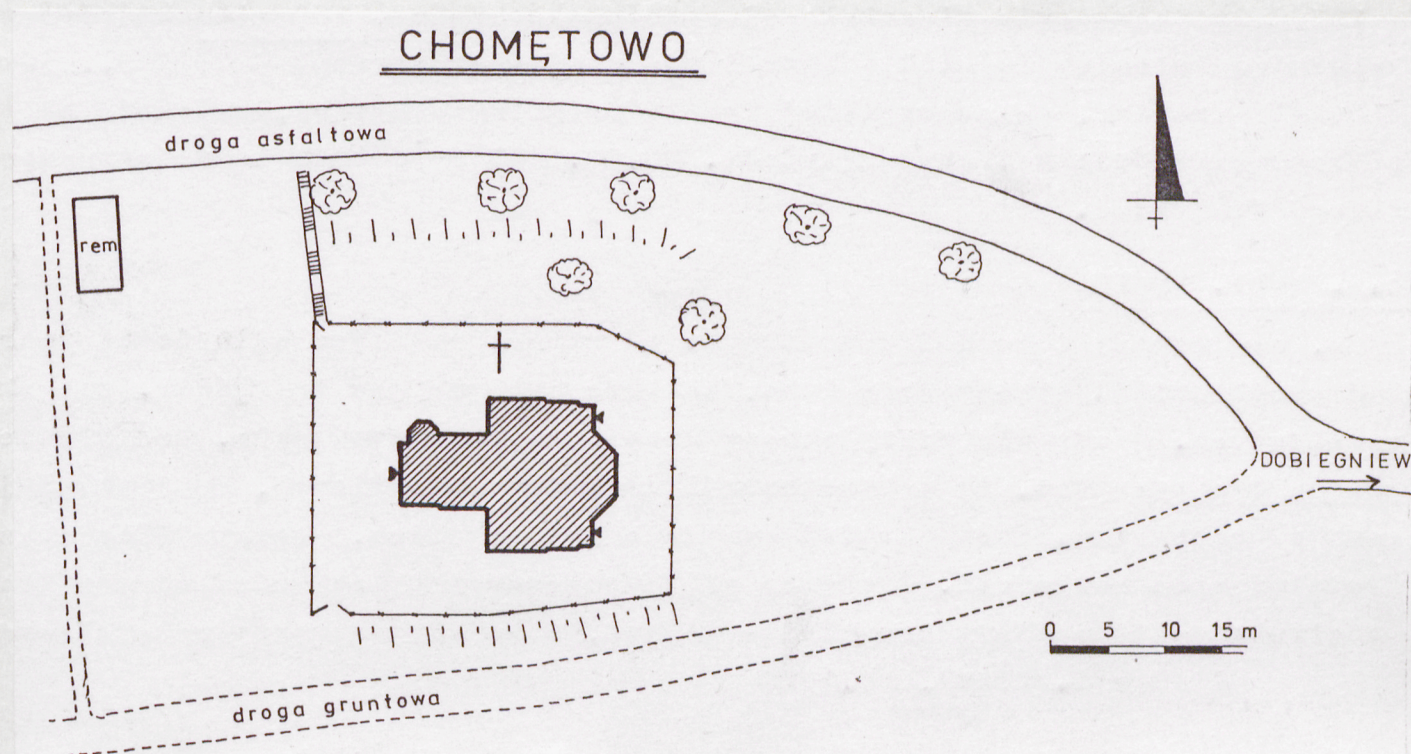

2.

3.

1. Miejscowość C H O M E T O W O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. DZIECIATKA JEZUS	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografie
-------------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

Pokrycie połaci dachu korpusu nawowego oraz transeptu stanowi omentowa dachówka karpiówka, ułożona w "koronkę"; nad prezbiterium, przybudówkami i wieżą - ceramiczna dachówka karpiówka, ułożona w "koronkę"; daszki pastoforiów pokryte cementową dachówką zakładkową. Na linii kalenicy i naroży ceramiczne gąsiory.

Podłogi: w nawie posadzka ceglana, w prezbiterium posadzka mozaikowa z płytek terakoty, w zakrystii i na emporze podłoga deskowa.

Schody z kruchty na emporę oraz drugą kondygnację wieży, o konstrukcji ceglanej, zabiegowe /kręcone/. Schody zewnętrzne do pastoforiów oraz schody do piwnic T-biegowe, ceglane, z betonową szlichtą.

Stolarka drzwiowa typologicznie i chronologicznie niejednorodna. Drzwi frontowe wtórne, 2-skrzydłowe, płycinowo-klepkowe, zawieszone na trzpieniowych zawiasach. Drzwi do przedsionków pastoforiów /fot. 6/ 1-skrzydłowe, spągowe, zawieszone na hakowo-pasowych zawiasach kowalskiej roboty. Drzwi do nawy 2-skrzydłowe, ramowo-płycinowe, ze żłobkowanymi skrzydłami, zawieszone na trzpieniowych zawiasach, zaopatrzone w żeliwne klamki i owalne szylвики. Drzwi na emporę 1-skrzydłowe, spągowe, na pasowych zawiasach.

Okna - o pierwotnej konstrukcji, osadzone w prostokątnych otworach, przesklepionymi ostrołukowymi nadprożami. Okna transeptu /fot. 5/ w formie triforium, dzielonego laskowaniem, przeszkłone szybkami witrażowymi ujętymi w oprawę ołowianą. Okna nawy i prezbiterium o kształcie pojedynczych, smukłych prostotątów, z przeszkleniem witrażowym, o bogatej ornamentyce, z nazwiskiem fundatorów /rodzina von Brand/. Okna doświetlające III kondygnację wieży i klatkę schodową mają formę smukłych szczelin, zaś otwory akustyczne IV kondygnacji wieży zgrupowane w formie triforium. Okna w przybudówkach 2-skrzydłowe, krosnowe, z bezbarwnym przeszkleniem witrażowym. Na II kondygnacji wieży owalna rozeta, z "trójlistnym" podziałem.

R z u t

Kościół założony został na planie krzyża równoramiennego, o rozpiętości ramion 1410 cm i wysokości 1670 cm, zorientowany na osi W-E, z trójboczną absydą w obrębie prezbiterium. Przy zachodniej ścianie dostawiona wieża,

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 08.1994 r.
(imię, nazwisko, data)

c.d. wkładka nr 3

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Gorzowie Wlkp.

4.

5.

6.

1. Miejscowość C H O M Ę T O W O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. DZIECIATKA JEZUS	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, fotografie
-------------------------------------	---	---

cd. rubr. nr 13

wzniesiona na planie prostokąta o wym. 340 x 550 cm, z pięcioboczną przybudówką /o boku ok. 130 cm/ mieszczącą klatkę schodową. Po północnej i południowej stronie prezbiterium znajdują się pastoforia /300 x 320 cm/, poprzedzone przedsionkami. Wnętrze kościoła dostępne od zachodu /przez przyziemie wieży/ i wschodu /przez przedsionki pastoforiów/.

B r y ł a

Obiekt charakteryzuje się przysadzistą, rozcłonkowaną bryłą, o zróżnicowanych wysokościach poszczególnych części. Korpus nawowy w formie leżącego graniastosłupa, nakrytego dachem 2-spadowym, z trójpołaciowym zamknięciem nad absydą. Transept o formie prostopadkościana, nakrytego analogicznym dachem 2-spadowym. Wysokość korpusu kościoła wynosi ok. 780 cm; stosunek wysokości ścian do wysokości dachu jak 3:2.

Wieża o formie stojącego prostopadkościana, o wys. ok. 1200 cm, nakryta niewielkim dachem 2-spadowym. Po północnej stronie wieży dostawiona jest przybudówka, w formie pięciobocznie zamkniętej baszty, o wysokości ok. 780 cm. W obrębie wieży podział na cztery kondygnacje, z klatką schodową w obrębie w/w przybudówki.

Pastoforia o formie prostopadkościanów, nakrytych dachami dwupołaciowymi, o wysokości ok. 470 cm.

W narożnikach obiektu umieszczone są przypory z obdaszkami.

Pod pastoforiami umieszczone są niewielkie piwnice, o wysokości 220 cm.

E l e w a c j e

Elewacje obiektu nawiązują do historycznych form stylowych, typowych dla świątyni neogotyckiej. Elementami pionowego podziału elewacji są przynaróżne przypory zwieńczone obdaszkami, sterczyny w szczytach w formie obdaszonych obelisków oraz bryły przybudówek /klatka schodowa, pastoforia oraz przedsionki/. Podziały horyzontalne to głównie równomiernie rozmieszczone otwory okienne, które w obrębie transeptu mają formę triforium oraz gzyms podokapowy wykonany z dwóch, ukośnie przesuniętych warstw cegieł. Elementem charakterystycznym dla neo-

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 08.1994 r.
(imię, nazwisko, data)

cd. wkładka nr 4

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Gorzowie Wlkp.

7.

8.

9.

1. Miejscowość C H O M Ę T O W O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. DZIECIATKA JEZUS	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst
-------------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

gotyckich kościołów jest faktura elewacji, zaakcentowana krzyżowym wątkiem muru ceglanego, ze spoinowaniem.

W n ę t r z e

Wnętrze kościoła utrzymane było pierwotnie w charakterze neogotyckim, o czym świadczy konstrukcja architektoniczna /sklepienia, otwory okienne/ oraz wyposażenia /empory, ławki, ołtarz - obecnie zdemontowany/. Obecnie zmieniona została kolorystyka ścian /pierwotnie białone, kontrastujące z ceglanymi elementami służek, sklepień oraz węgarów przyokiennych/ oraz usytuowanie ołtarza.

W y p o s a ż e n i e

Neogotycki ołtarz główny umieszczony obecnie w obrębie północnego pastoforium. Ołtarz zwieńczony wimpregą, a po bokach umieszczone są pinakle zdobione żabkami. W głównym polu umieszczona jest współczesna kopia obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej, a po bokach snycerskie elementy w postaci kielicha w obramieniu wnnnych gron oraz otwartej księgi w obramieniu kłosów zboża. Mensa drewniana, płycinowa; całość wykonana na pocz. XX w. Żeliwny krzyż z mosiężną pasją oraz wieńcami zdobiącymi postument - z okresu poł. XIX w.

Drewniane, bejcowane i politurowane ławki - pocz. XX w.

Trójprzęsłowa dzwonnica kozłowa, umieszczona na IV kondygnacji wieży. Zawieszane są dwa dzwony: większy /spiżowy/, o średnicy 80 cm, zdobiony na płaszczu medalionymi z wyobrażeniem kobiecym /o XVIII-wiecznej metryce, import/; mniejszy, żeliwny, o średnicy 50 cm, wykonany w l. 20-tych XX w.

I n s t a l a c j e :

elektryczna 220 V.

S p i s f o t o g r a f i i

Wkładkę założył: mgr W. Witek, 08.1994 r.
(imię, nazwisko, data)

Verte

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Gorzowie

1.	Kościół filialny p.w. Dzieciątka Jezus	- widok ogólny od północy
2.	-:-	- widok od południa
3.	-:-	- widok od zachodu
4.	-:-	- widok od wschodu
5.	-:-	- triforium w obrębie transeptu
6.	-:-	- drzwi spągowe do przedsionka pastoforium
7.	-:-	- widok ogólny w kierunku ołtarza
8.	-:-	- widok ogólny w kierunku empory
9.	-:-	- więźba dachowa, widok ogólny w kierunku wschodnim